

durantis quinquennii. Ergo nec alteri nisi pro eo tempore eas communicare potest et non ultra duraturas, sed elapso quinquennio ruituras cum sua basi, cui unice innituntur.”¹

40.—Hoc tamen non obstat, quominus Episcopi has facultates Sacerdotibus *sub uno* etiam ultra terminum e. gr. usque ad revocationem, communicare possint, quin prorogationes singulas manifestent. Nam cum hæ facultates ea intentione concedantur, ut versus finem termini iterum impetrentur, impetratasque voluntatis actu de novo subditis concedendimos communis sit, subditi Sacerdotes tum quoad has tum quoad alias similes quæ ad tempus conceduntur et renovari solent, tuto procedere possunt innixi præsumptioni, omnia perseverare in statu quo antea, donec in contrarium aliquid promulgetur.

Modum hunc facultates subditis Sacerdotibus communicandi, practice servari posse, Konings jam a prima editione sui operis² contra alios docuit, et confirmat seq. Resp. S. Pæn.: “Facultates (diei 15 Nov.) Episcopo conceduntur (ad tempus definitum) cum potestate illas suis Vicariis Generalibus communicandi etc. Quæritur, an Vicarius Generalis, cui, ad modum Formulæ a Monacelli traditæ (P. I. tit. 1, Form. I.) ex suis litteris competit potestas, Litteras Rescriptaque Apostolica Episcopo directa vel dirigenda aperiendi, et, nisi industria personæ eligitur, exequendi, possit eo ipso et absque alia communicatione (nota: *absque alia communicatione*) uti facultatibus prædictis?” S. Pæn. resp.: *Affirmative*.³

Porro quoad *prorogationem* facultatum a S. Sede obtinendam S. Congr. de P. Fide 16 Jan. 1797 declaravit, eas casu, quo renovatio earum sine culpa Episcopi retardata fuerit, valere usque ad novæ prorogationis impetrationem.⁴ Quod tamen

¹ Ita Kugler *de Matr.* p. 4, qu. 28 ap. *N. R. Th.* xiv. 532.

² *Comp. Theol. mor.* n. 161.

³ *N. R. Th.* xiv. 533.

⁴ *Coll. Miss.* n. 40; *Act. S. Sed.* xxiv. 393; *Coll. Prop.* n. 148. Facultates extraordinariæ et particulares, quæ pro numero casuum conceduntur, renovatæ intelligantur pro eadem quantitate, si biennio transacto a die postulationis, responsum non accipitur.—Ita S. C. de P. F. ad Vic. Tunk. 1841 ap. *Coll. Prop.* n. 154.

non suffragatur Episcopo, qui omisit prorogationem tempestive postulare, prout scribit Zitelli.¹ At vero “speciales et extraordinariæ facultates alias concessæ et concedi solitæ ad tempus Archiepiscopis, Episcopis et Missionum Præfectis non confirmantur nisi exhibitis recentioribus decretis earumdem concessionum seu confirmationum.” S. C. S. Off. 7 Aug. 1749 ap. *Coll. Prop.* n. 144 et *Act. S. Sed.* xxiv. 396.

Quoad facultates in *Pagella S. Pæn.* contentas hæc recentiore tempore addi solent: “Mens nostra est, ut si forte ex oblivione vel inadvertentia ultra prædictum terminum (*regulariter trium vel quinque annorum*) his facultatibus te uti contingat, absolutiones seu dispensationes exinde impertitæ ratae sint et validæ.”²

Item non invalidantur Litteræ Apostolicæ sine culpa Oratorum retardatæ, uti annuente S. D. N. Leone XIII. declaravit S. Pœnitentiaria die 27 Junii 1885 pro casu, ubi Litteris Apostolicis nondum executioni datis, quia retardatæ fuerunt apud Episcopum aut similiter, Oratores, quorum favore expeditæ sunt, ex errore (ergo bona fide) contraxerunt matrimonium in forma Tridentini. Tum Ordinarius, re comperta, potest nihilominus valide eas litteras exequi, ut partes iterum coram Parocho et testibus se sistant et consensum renovent.³ Rationem hujus vide n. 16 ex Rosset.

Ad d. Cessant facultates concessæ ad certum numerum casuum, ut pridem in Form. E., numero illo exhausto, licet tempore, si forte additum sit, nondum elapso.

41.—Ad e. Per revocationem cessat facultas, si a concedente ipso facta, illi, qui ab eo delegatus est, cum effectu et *directe* (per litteras aut nuntium *ad hoc* missum) non autem si alio modo et accidentaliter tantum notificata est. Ideo gesta medio tempore valent et e. gr. delegatus ad assistendum matrimonio valide assistit, licet Parochus delegationem revocaverit, si revocatio non venit in notitiam delegati aut per alias per-

¹ *App.* p. 58. Idem habes ap. Bened. XIV. const. *Cum Venerabilis* 17 Jan. 1757 ad v. *Denique*.—*Coll. Prop.* n. 150.—*Conc. Prov. Antequeren.* p. 434.

² *Linz. Qu. Schr.* 1890, p. 907.

³ *Zit. Disp.* p. 109; *N. R. Th.* xix. p. 59.

sonas tantum, non per nuntium ipsum ad hoc missum.¹ Superior (legislator) privilegia gratuita, ut sunt facultates Formularum, mandatum dispensandi, dispensationes etc. valide semper revocat, modo effectum ab ipso irrevocabilem non obtinuerint, qualis est matrimonium initum, votum dispensatum, cujus vinculum a legislatore non pendet. Revocatio, sine ulla causa facta, est veniale, si absit scandalum, odium, delegati infamia, fidelium damnum; debita autem est revocatio causa motiva totaliter cessante aut causa contraria superveniente. Etiam inferior, qui dispensavit sive jure quasi-ordinario sive ex facultatibus sibi delegatis, eodem modo dispensationem revocare potest (resp. debet) at justa ex causa tantum; sine causa nulla est revocatio. In concessione enim dispensandi ei simul data censetur facultas, rem, quæ effectum irrevocabilem non obtinuit, in pristinum statum redigendi. Utrumque autem fieri nequit nisi ex justa causa.² Insuper in inferiore adhuc requiri videtur, ut ejus jurisdictio per finitionem negotii non exspiraverit (n. 43). De facultate Episcoporum communicationem Formularum revocandi, cfr. n. 34, d. Si facultas generalis revocatur, casus ante revocationem cœptus, nisi de contrario constat, post eam finire potest, quia Superior juri a subdito acquisito non censetur velle præjudicari. Dissentit vero Feije.—Per generalem revocationem non revocantur facultates speciales. Cfr. Decr. S. C. Ind. 9 Maj. 1729 (*Decr.* n. 96) et 30 Dec. 1882 ap. *Il Mon. eccl.* vol. iv. par. i. 78 et Resp. S. C. S. Off. 1 Febr. 1781, quo declaratur, in clausula revocatoria privilegiorum sub finem const. *Apostolicæ Sedis* non comprehendi facultates per S. Pœn. et S. C. de P. F. concedi solitas.—Plura de hac materia vide ap. S. Alph. *de Priv.* n. 15 seq.; ap. Bonacinam tom. ii. disp. i. quæst. ii. et iii. etc. et ap. Canonistas in *Decr.* lib. v. tit. 33.

NOTA. 1. Tenent aliqui cum Corrado et De Justis, ligatam et quasi revocatam esse facultatem inferioris (Episcopi), si res eo prætermisso defertur ad Superiorem (S. Pontificem). Hoc tamen teste D'Annibale³ a ceteris fere omnibus negatur et nullo jure cautum

¹D'Annib. i. n. 77.

²Rosset n. 2469; Zit. *Disp.* p. 109; S. Alph. i. n. 197.

³Pars i. n. 77 (63).

est. Nihilominus addit, post appositionem manus S. Pontificis rei se immiscere, in foro externo temerarium, in interno ex justa et gravi causa, licitum esse.—Verum si Superior preces rejecerit, poteris ad inferiorem reverti,¹ qui *per se* eas valide concedere potest etiam ob causam, quæ Superiorem haud sufficiens visa est, dummodo (ut restringit Rosset n. 2546, loquens de casu matrim. ad S. Sedem delato) evidenter constet, causam dispensandi esse justam, atque prudenter præsumatur, rem non fuisse satis expositam Romanæ Curiae aut ipsam curis et negotiis distentam non satis causam vel aliquam circumstantiam ponderasse.—Dico: *per se*, ut excludatur casus, quo Superior inferioris actum irritum declaravit. Si eum tantum prohibuisset, illicite, at valide inferior ageret. Cfr. quoad recursum ad inferiorem infra n. 70.

2. Facultates Episcopis per Formulas concessæ et vi earum Sacerdotibus communicatæ per Bullam Anni Sancti non suspenduntur. *Coll. Prop.* n. 984.

42.—Ad f. Facultas cessat per renunciationem saltem implicitam ejus, in cujus favorem fuit concessa, dummodo ab eo, a quo fuit concessa, renunciatio juxta modum supra n. 41 expositum fuerit acceptata,—non autem si apud eum tantum fit, qui personaliter ad executionem gratiæ a Superiore concessæ fuit delegatus,² nisi justam causam habeat eam revocandi (ut supra n. 41) eamque revera modo requisito revocet. Implicite renunciat, qui e. gr. dispensatione contrahendi cum consanguinea obtenta, mutato consilio impetrat ab eodem concedente dispensationem contrahendi cum alia consanguinea, etiamsi in petitione secunda prioris mentionem non fecerit. Ita Feije n. 734 (732) 2, et Zitelli *De Disp.* p. 109 cum Sanchez.—Attamen, qui ad tempus obtinuit dispensationem ab Officio divino recitando, servando jejuniis etc., ea non privat, si interim Officium recitat, jejunit etc.³ Nam renunciatio aut præscriptio in contrarium per solum non usum, etsi longi temporis, non fit.⁴ Hinc e. gr. qui dispensatione ad contrahendum cum consanguinea obtenta sive ante sive post ejus executionem transit ad alias nuptias, in quibus non eget dispensatione, solutis his dis-

¹S. Alph. iv. n. 50 *quær.*; Bucceroni *Cas. consc.* i. n. 42.

²N. R. *Th.* xix. 85; Rosset l. c.

³S. Alph. i. n. 198.

⁴Id. *de Priv.* n. 14.

pensatione priori adhuc potest uti pro nuptiis cum illa sanguinea contrahendis, nisi ea legitime revocata fuerit.¹

43.—Ad g. Negotio finito facultas pro illo concessa modo expirat modo non ita.—a. *Expirat*, si particulariter *delegatus pro foro externo* (1) non qua persona privata, (2) nec de quaestione incidenti, sed de toto negotio (3) servata forma mandati quin (4) dolus vel (5) notabilis deceptio in causa fuerit, (6) judicialiter sententiam pronunciat, licet interlocutorie tantum definientem, litteras sibi traditas esse subreptitias vel sibi non commissas. Talis dein errore cognito negotium non potest reassumere, nisi nova ad id obtenta delegatione.—β. *Non expirat*, (1) si vel in uno ex sex punctis praedicti casus contradictorium obtinet, aut (2) Ordinarius jure proprio vel generaliter delegatus (n. 6 d.) negotium invalide exequitur, quia reassumptioni negotii semel invalide finiti per potestatis generalitatem provisum est; aut (3) si *delegatus pro foro interno* sententiam invalide pronunciat; hujus enim fori ea natura est, ut nec poenitens adstringatur uni confessario, sed mutare possit, nec confessarius uni sententiae a se vel ab alio prolatae² (n. 10).

44.—Ad h. Causa alia est *finalis* (motiva, principalis) quae movet, alia *impulsiva*, quae juvat ad facultatem concedendam. Prior est ea, sine qua non conceditur facultas, altera, quaecumque facilius conceditur. Si agitur de facultatibus pro personis *indeterminatis*, causa, ob quam sunt concessae, cessante, eae non cessant, nisi causa tanquam conditio fuerit adjecta aut cesset *contrarie*, ita ut facultas evadat injusta vel illicita.³—Si vero de facultatibus, in specie de dispensationibus pro personis *determinatis* agitur, teneri debet imprimis, quae causa motiva, quae tantum impulsiva dicenda sit, non esse aestimandum ex ingenio vel praesumpta intentione ejus, qui facultatem concedat, sed ex jure et re ipsa; alias omnia essent incerta et perpetuis scrupulis obnoxia. Ita praecipuae causae motivae pro dispensationibus matrimonialibus enumerantur in instructione S. C. de Prop. Fide de 9 Maji 1877,⁴ quae pro majori earum explicatione

¹ S. Alph. i. n. 198; Zit. Disp. p. 109.

² Rosset n. 2773-76.

³ S. Alph. de Priv. n. 14; D'Annib. i. 229 (29).

⁴ C. Pl. B. III. p. 249.

Pyrrhum Corradum (*Praxis Dispens. Apost.* lib. vii. et viii.) et Vincentium De Justis (*De Disp. matrim.* lib. iii.) aliosque consulendos proponit. Causae impulsivae tantum pro obtinenda dispensatione in impedimento matr. essent e. gr. sponsalia jam inita, amor inordinatus, orbitas, aegra valetudo puellae, illegitimi natales ejusdem etc.—Hisce praemissis dicendum est:

1. Si causa motiva, sine qua scil. facultas non fuisset concessa, in actu ejus executionis certo deficit, a fortiori si nunquam exstitit, facultas est nulla, ut si pro dispensatione Cajae ob incompetentiam dotis facultas obtinetur, haec autem ante dispensationis executionem pinguem haereditatem acquirit et in actu executionis ejusdem dotem competentem tali modo possidet. Secus est, si tantum causa impulsiva deficit aut falso fuit exposita.¹

Excipiunt aliqui ex cap. *Super litteris, de Rescript.* casum, quo causa impulsiva falso exposita fuerit “per fraudem aut malitiam.” Tum enim vi cap. cit. supplicans “in perversitatis poenam” nullum debet ex facultate commodum percipere. At Konings² cum Haine, Berardi³ et D'Annibale⁴ cum aliis repouunt: esto, sed post sententiam judicis tantum, qui poenam hanc decernit. S. Alphonsus l. c. quoad causam impulsivam sine distinctione loquitur. Ball.-Palmieri⁵ sententiam docentem, irritam solum esse dispensationem, quando causa allata fuerit finalis, dicit communiorem et veriore. Unde Zitelli⁶ tenet, si plures sint causae et ab executore Rescripti verificata fuerit finalis, aliarum causarum mere impulsivarum omitti posse verificationem.

2. Si plures causae, quarum aliae verae, aliae sunt falsae, allegatae sunt, valet facultas, modo una ex illis vera et sufficiens sit ad dispensandum.⁷ Excipe si in eadem supplica plura fuerint petita et singulae causae singulis facultatibus cohæreant, velut si mulier voto castitatis obstricta propter incontinentiae periculum velit nubere et quidem affini propter loci angustiam. Itaque hoc in casu si nullae sunt loci angustiae, nubere quidem poterit, at non affini.⁸

¹ S. Alph. i. 185, vii. 132.

² Exam. conf. et paroch. n. 1966.

³ Op. mor. vol. i. n. 350.

⁴ S. Alph. i. 185.

⁵ Comp. n. 162, iii. 1.

⁶ I. n. 238 (16).

⁷ Disp. p. 78.

⁸ D'Annib. i. 238 (18).

3. Si plures causæ impulsivæ simul pro una motiva computantur, una autem earum sit falsa, corrumpit facultas, ut si mulier vult nubere affini, eo quod jam cum eo sponsalia iniit, et ægræ sit valetudine, et sola, at verum non sit eam solam esse.¹

4. Si dubitatur, num causa falso allegata fuerit finalis an impulsiva, vel an causa finalis fuerit vera an falsa et similiter, standum est pro validitate actus.² "Commendatur interim praxis, qua, nisi habeatur periculum in mora, dispensatio petitur ad cautelam, ne deinceps oriantur conscientia angores." Ita Haine *Theol. mor. elementa* vol. iv. qu. 151.

Quær. Quo tempore causa debeat existere, ut dispensatio valeat?

Resp. cum D'Annibale³ (aliorum opinionibus missis): tempore quo dispensatio actu conceditur, scil. si datur in forma gratiosa absque executore (prout hoc, nisi Episcopus per Vicarium Generalem aut Sacerdotes, quos subdelegare potest, commissorie procedat cfr. n. 89, fieri debet in facultatibus Form. D. et E.) eo tempore, quo facultatem habens dispensat; si vero ope executoris, eo tempore, quo executor (sive necessarius sive voluntarius) facultate dispensandi actu utitur. Si causa ante vel post hoc tantum deficit, valori dispensationis id nihil officit.

§ 2. DE CESSATIONE EFFECTUS PER FACULTATES CAUSATI.

45.—Facultatatum effectus varius est: absolutio a censuris, benedictio et consecratio alicujus rei, remissio obligationis cujusdam ex dispensatione aut licentia concessa etc.—De reincidentia in censuras vide infra n. 143.—De cessatione benedictionis, consecrationis altaris etc., de amissione indulgentiarum realium et localium infra suis locis. Dispensatio applicata non potest cessare nec per mortem applicantis nec per mortem ejus qui facultatem concessit. Cessare autem aliquando potest per revocationem et renunciationem, ut supra n. 41 et 42 dictum est. Attamen dispensatio vel licentia aliquando etiam cessare potest ex restrictione eidem indita, et quoad hoc tanquam principium poni poterit: *Licentia vel dis-*

¹ D'Annib. l. c. (14).

² S. Alph. l. c. et vi. n. 1133.

³ I. n. 239; cfr. S. Alph. vi. 1132; Feije ed. 4, n. 724.

pensatio intra limites facultatis censetur absolute data, nisi ex sua natura restrictionem contineat aut executor talem expresse addiderit. Casus vero, ubi *restrictionem* dispensatio vel licentia *ex sua natura* continet, sunt: I. si data fuit de obligationibus singularibus, quæ tractu indeterminato succedunt, ita ut quoad has obligationes per quandam fictionem etiam successivæ dispensationes aut licentiæ concedantur tamdiu duraturæ, quamdiu causa non certo totaliter cessat, ut dispensatio ab Officio div., a jejuniis ob infirmitatem data; II. data ad casum singularem tantum in obligatione per *dispensatum* revocabili, ut dispensatio in voto castitatis ad ducendam defloratam, quæ pro hac tantum, non pro alia valet; III. si communicata est *facultas in Diœcesi tantum* exercenda, et ille, cui communicatio facta est, extra illam versatur, nisi illa communicatio in eo consistat, ut *licentia* ei detur, cui communicatio fit. Hæc, cum sit effectus facultatis, non subjacet legi de non utendis facultatibus extra fines Diœcesis. Ita P. Konings in prioribus editionibus huj. opusc.¹ intellexit art. 1 Form. C., neque, ut videtur, sine ratione tenuit, subditum Episcopi, etiam illum, qui ut Seminarista ex alia Diœcesi per quasideomicilium tantum subditus factus est, facultate anticipandi Matutinum hora 2 p. m., qua donatus supponitur, uti posse, dum extra Diœcesin versatur e. gr. feriarum causa. A fortiori id tenere potuit de Missionariis domiciliatis in Diœcesi et transeunter extra illam commorantibus (cfr. infra n. 52).—*Absolute data* censetur dispensatio, si causa putatur perpetua, ita ut, si postea hæc cesset, id omnino per accidens se habeat, ut si dispensatus a voto castitatis ob tentationes ad usum matrimonii, postea earum immunis evadit, voto non tenetur, quia absolute dispensatus; aut si effectus dispensationis per legislatorem tantum revocabilis est et uno actu perficitur, ut dispensata ab impedimento consanguinitatis ob deficientiam dotis aut dispensatus ab irregularitate ad Ordines ob penuriam sacerdotum manent dispensati, licet inopinato priori pinguis hæreditas floreat, apud alterum ista penuria dispereat;² aut si dispensatio, licet concessa in obligatione per dispensatum revo-

¹ Num. 126.

² S. Alph. i. 196; Lehmk. i. 173, 174; Ball.-Palm. i. n. 359 seq.

cabili, absolute data esse censetur, ut si in dispensato a voto castitatis ad matrimonium contrahendum post executionem dispensationis causa pro dispensatione allegata ipso invito cessat.¹

“Attendendum tamen semper est ad mentem legislatoris aut expressam aut prudenter intellectam,” monet Lehmkühl. Quare S. Alphonsus l. c. recte non acquiescit Salmanticensibus, qui docent, eum qui obtineat dispensationem ab Officio div. vel abstinentia a carnibus pro infirmitate, quæ existimatur perpetua, posse uti tali dispensatione etiamsi valetudo superveniat.

¹Ita probabiliter Bucceroni *Cas. conse.* i. n. 44 contra alios plures, qui dictis supra ad II. innixi contrarium tenent.

CAPUT IV.

DE USU FACULTATUM.

Suppositione facta, Episcopum habere et ex hujus communicatione Sacerdotes posse habere facultates, agendum nunc est: I. de iis, in quorum favorem usus earum est faciendus, II. de modo, quo facultates petendæ, et III. quo exequendæ sunt.

ART. I.

DE IIS, IN QUORUM FAVOREM FACULTATES APPLICANDÆ SUNT.

46.—Regulæ quoad hoc observandæ sunt sequentes:

I. *Facultates applicari iis tantum possunt, qui per baptismum membra Ecclesie sunt, nec earum incapaces redditi per pœnam aliquam vel censuram, præsertim excommunicationem.*¹ Excipe si agitur de absolute a censura ipsa. Ideo **a.** in dispensationibus ab impedimentis cultus disparitatis et mixtæ religionis petito fit nomine catholici eique directe gratia conceditur;—**b.** in *Rescriptis* Apostolicis requiritur, ut præcedat absolutio a pœnis et censuris *ad effectum gratiæ* obtinendum, scil. ad *hunc* effectum tantum, reliquis effectibus censuræ manentibus; eaque datur plerumque a S. Pontifice ipso, nisi Rescriptum edatur a S. C. S. Inquisitionis. Absolutio hæc dicitur etiam *ad cautelam*, quatenus pro securitate in acquirenda gratia omnibus datur, etiam illis, in quibus nulla suspicio de censura haberi potest. Absolutio hæc differt ab illa, de qua infra n. 75 sermo est. Hæc enim aufert quamcumque inhabilitatem ad effectum facultatis obtinendum sive ea orta sit ex jure sive ab homine.—Non prodest tamen hæc absolutio: 1. hæreticis; 2. “non parentibus rei judicatæ, incendiariis, violatoribus ecclesiarum, falsificatoribus et falsificari procurantibus litteras et

¹Cap. 26 (i. 3) et cap. 1 (i. 3) in 6.